List 41 c. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 13. oktobra 1875.

Obseg: Kako iz bajarjev ali luž dobre vodnjake narediti. — O zboljšanji planinskega gospodarstva. (Dalje.) — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dalje.) — Delitev premij za konje. — Slovensko slovstvo. — Opomnja v čas. — Nauk — za ministra nauka. — Vrh Krima. (Kon.) — Mnogovrstne novice. — Policijski komisar. (Dal.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako iz bajarjev ali luž dobre vodnjake narediti.

Po navodu inženirja Šivica.

Vode potrebuje človek in živina. Ker pa je živina glavni steber kmetijstva, in je njena moč in zdravje odvisno od tega, da ne trpí pomanjkanja vode, in kolikor mogoče dobre vode, zato so kmetijske družbe, brž ko je vlada začela podpore dajati za povzdigo različnih razdelkov kmetijstva, prosile, naj bi se tudi z denarno pripomočjo ljudem olajševala naprava vodnjakov. In vlada je vslišala to prošnjo kmetijskih družeb in jim že nekatera leta daje državne podpore v ta namen.

Kako pa naj se napravi vodnjak, bodi si da se za to obrne obstoječa luža, kapnica, bajar ali napeljana studenčnica, ali da se to ali uno še le iz nova napravi, da zadostuje svojemu cilju in koncu in da se tudi ohrani za leta in leta, ni zmirom lahka reč in potrebuje izvedenih mož, da pravo zadenejo in s kolikor mogoče majhnimi stroški.

V Trstu je inženir Šivic naredil obris in popis, kako bi se dale luže (bajarji) zboljšati za napajanje živine, to je, za napravo vodnjakov živinskih, in ta obris in popis je deželna vlada Kranjska poslala družbi kmetijski z naročilom, naj ljudem, ki nameravajo take vodnjake narediti in državne podpore zato prosijo, kaj pové o napravi po Šivicovem nasvetu. Družba kmetijska je vredništvu našega lista željo razodela, naj svoje bralce pozorne storí na to napravo, pa jim ob enem pové, da obris in natančen popis na ogled dobijo v pisarnici kmetijske družbe ali pa se jim tudi za par dni pošlje na dom.

Naj po vsem tem županom in drugim gospodarjem, ki mislijo bajar ali lužo zboljšati za vodnjak (kal), nekoliko povemo iz Šivicevega popisa.

Znano je — tako piše gosp. Šivic — da v tacih krajih, kjer nimajo studenca ali druge tekoče vode, deževnico (kapnico) zbirajo za porabo. Deževnico za pijačo človeško zbirajo v kapnicah (cisternah), za napajanje živine in perilo pa v jamah, katere ne pregloboko skopljejo v zemlji; to imenujejo bajar ali lužo. — V takih lužah ali bajarjih nabrana deževnica je pa tem bolj nečista, čem več voda, katera se steka v to lužo, seboj poplavi blata in druge sodrge. Kedar tedaj dežuje, taka luža ni nikoli čista. Čez nekoliko časa se sicer omenjena nesnaga vsede na dno; ali kedar živina pit pride in po luži stopa, zopet vsa voda postane kalna in tem bolj nečedna, če jo živina še drugače onesnaži. Tem bolj pa je še nezdrava taka mlaka poleti ob suši, ko raznovrstne stvari v njej gnjiti začnó. Kraševci, pa tudi drugi gospodarji sicer pravijo, da živina tako lužo rada in še raje pije, ko drugo in da zdravju nikakor ne škoduje; al to je gotova zmota in žalostni dokazi te zmote so mnogovrstne živinske bolezni, posebno tiste, ki imajo v sprideni krvi svoj sedež in se navadno vrančni prisad ali sajevec imenujejo. Ne tajimo sicer, da tako razvajena živina izprva ne pije rada bistre studenčnice, al to le zato ne, ker jej je premrzla, in ni na-njo navajena.

Živino iz kapnic napajati pa ni lahko, ker vodo iz takih kapnic za napajanje živine kviško vleči bilo bi pretežavno zato, ker so kapnice za človeško pijačo vse drugače napravljene. Če tedaj gospodarji hočejo bolje vode za živino oskrbeti, ne ostaja jim nič druzega kakor bajarje in luže popraviti, to je zboljšati.

Kako pa naj se te luže popravijo, kazal je Šivicev model, ki ga je na ogled postavil v poslednji Tržaški razstavi. (Kon. prih.)

O zboljšanji planinskega gospodarstva.

Poročilo predstojnika podružnice Bohinjske Jan. Mesarja.

(Dalje in konec.)

Na mnogo straní je tedaj treba sirarju paznemu biti, da konečno more dati dobro blago iz rok. Zato skrbni sirar hoče imeti ne le visok hram (klet), da ima v njem različno toploto, katero méri z gorkomerom (termometrom) in dene sir ali niže bolj na hladno, ali više bolj na gorko, kakor je pravemu zorenju bolj priležno, ampak on zahteva po okoliščinah tudi peč, s katero siru gorkoto po potrebi vravnati more, ter nikakor ni zadovoljen, da ima hram le kake luknje v steni, ampak tirja prava okna bolj nizka, ki se dobro zapró in spet odpró, da tako more svoje rejence enako škodljivih vetrov, kakor vročih solnčnih žarkov varovati ter jim po potrebi dobrega zraka nakloniti. In kdo se bo čudil takim zahtevam, kdor vé, da pri preobilni gorkoti sir, posebno če je še pomanjkljivo stisnjen in je preveč siratke v njem ostalo, prehitro in presilno vrè, kar ga hudo kvišku in na strani žene, se znotraj zavolj razganjanja le bolj trga kakor pa pravilne luknjice dela, in tudi zunaj večkrat poči; med tem ko v kotlu pretrdo zapečen in še presilno stisnjen hleb nezadostno ali celó

nič ne vshaja, če je še v kleti gorkota prenizka, nima potem pravih luknjic, ali pa ostane celó brez njih. Luknjice v primernem številu (kakih 5 do 8 na svaljku sira, ki ga s svedrom iz hleba vzameš) po testu razdeljene, v pravi velikosti lepo okrožene in nekoliko solznate so znamenje prav izvršenega zorjenja, zato trgovec po pravici gleda po njih; čeravno v luknjici nič vgrizniti ni, je pa sir okoli nje toliko boljši, če je luknjica prava.

V shrambi je treba sir skrbno zoper miši, muhe itd. zavarovati, ga tudi, ko je že razsoljen, večkrat še obrniti ter opazovati, ali se ga ne prijema kaka plesnoba ali druga nesnaga, katero je treba varno odstrgati, s slano vodo odprati in dobro do suhega obrisati.

Konečno se je poslušalcem govorilo tudi še o pridelovanji skutnega zapenka in skute, po vsem tem pa o namenu, koristi in uredbi sirarskih družeb; povdarjala se je potreba natančnih, v izgledu jim tudi razkazanih zapisnikov ter razlagal se je zapopadek dobrih pravil, po katerih naj je slehernemu družbeniku vsa pravica zavarovana, društveni odbor v zadostno odgovornost djan, ter kolikor mogoče zabranjeno vse, kar bi povod dalo prepiru med družbeniki ali kakemu poškodovanju družbe po njenih udih samih.

Na vse to se je gospodarjem, ki bodi-si na planini ali v dolini so z obilnišim mlekom blizo vkup, živo priporočevalo, naj na svoj veči denarni pridobitek iz mleka taka društva vstanovljajo. In tako se je spolnilo tudi to, kar mi je družba kmetijska še posebno priporočala, da pri poduku spodbujam gospodarje za ustanovitev pravilno uredjenih sirarskih družeb.

To poročilo, kateremu bo sledil še popis obiskovanih planin, je v kratko posnet glavni zapopadek danega poduka o zboljšanji planinskega gospodarstva, vzlasti mlekarstva.

Opomnil sem pa zbrane gospodarje in tudi tukaj še enkrat povem, da si nikakor ne domišljujem, da bi bil s tem podukom Bog vedi kaj dognal; vsaj le predobro vem, da od poslušanja do spolnovanja je večkrat še prav dolga pot, in da se utegne tudi temu nauku goditi to, kar se rado vsakemu drugemu bodi-si verskemu ali svetnemu nauku godi, da ga nekateri poslušajo, še tudi potrdijo, vendar pa po svoje, po starem zopet naprej delajo. In gotovo tudi ni bil namen tega poduka ta, da bi se hotelo kar na vrat na nos vse dosedanje gospodarstvo prekucniti, kar bi bilo ravno tako napačno, kakor če bi se nikoli nič zboljšati ne hotelo; ampak šla je sl. kmetijska družba s tem podukom le kot na celino s tem namenom, da bi se gospodarji za prvo vsaj nekoliko opozorili, da je po planinah in sploh pri mlekarstvu še kako drugačno in morebiti koristnejše delovanje mogoče, kakor je dozdaj pri njih navada bila. Če se tudi koj na enkrat kake znamenite zboljšave ne pokažejo, je vendar že nekaj, morebiti vsaj to doseženo, da se z razgovarjanjem o tem, s prevdarjanjem in primerjanjem neka pot pripravlja napredku, ki se utegne po okoliščinah počasi in brez kake presiljave pri temu ali unemu v eni ali drugi stvari tega kmetijskega oddelka prej ali potlej v djanji zvršiti. Vsaj bi tudi v Bohinji nihče ne bil začel z mlekom drugače, kakor je od nekdaj navada, gospodariti, ako bi ne bili brali ali slišali, da se mleko s sirom boljše izplača kakor z maslom, kar so sosedni Tominci in Bovčani že dolgo tukajšnjim gospodarjem pripovedovali. Prišel je čas, da se je to, kar se je večkrat slišalo, resnobniše prevdarilo ter na zadnje v veliko zadovoljnost vendar tudi dejansko poskusilo. In stari pregovor: „kar se počasi prime, se dobro prime“, bode se tudi o mlekarstvu na Gorenskem potrdil.

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

IV.

(Dalje.)

Moram pa vendar še celó tiste čebelarje, kateri se dzierzoniziranih panjev poprimejo, zastran ohranjenja medú v satovji opomniti na nekatere okoliščine, in sicer na te-le:

Rekel sem poprej, da naj se z medom napolnjeno satovje, kedar se v jeseni iz panjev pobere, v prazne dzierzonizirane panjeve ravno tako obesi, kakor je poprej v panjih viselo. Tako shranjeni méd se res čez zimo prav dobro ohrani, ker se v mrazu črvi izleči ne morejo, spomladi in poleti naj pa vendar čebelar večkrat pogleda, da se mu ne zaredijo na katerem satu črvi, in da, ko kaj tacega zapazi, to nesnago do časa odpravi, sicer se mu utegnejo črvi iz enega sata na druzega preseliti in tako poškodovati več satov. Najbolje je, da se tak sat, katerega so črvi napadli, v kak močnejši panj postavi; čebele ga bodo hitro osnažile in črve pokončale. Da se ti v satéh, katere si z medom napolnjene čez zimo prihranil, tudi potem, kedar bolj toplo postane, črvi tako lahko ne zaredijo, zato na spomlad te satove v panjih, kjer shranjene imaš, bolj narazen prestavi, na priliko, tako da med enim satom in drugim zmiraj vsaj za en sat praznega prostora ostane, kajti potem črvi, če se na katerem satu zaredé, ne morejo tako hitro še druzega napasti. — Najboljši se pa v satovji čez leto še tisti méd ohrani, katerega čebele v ajdovi paši v škatlje nanosijo, gotovo zato, ker čebele v tem času cvetličnega praha v škatlje navadno ne nosijo, pa če ga tudi kaj nanesejo, vendar ni več med njim metuljevih jajčekov, tedaj tudi ne črvive zalege. Kdor ima tedaj kaj medú v škatljah, naj tega čez leto ohrani, one z médom napolnjene satove pa, katere je v jeseni iz panjev pobral, naj že pozimi, če je treba, ali pa spomladi v klajo porabi, ali pa vsaj po tem rojem dá; tako jim klasti treba ne bo.

VI.

Novi Kranjski panj je tudi za to prav pripraven, če hoče čebelar kakemu panju, kateri mu je preveč opešal, zopet k moči pomagati.

Dostikrat se prigodí, da kak panj čez zimo tako zeló ob čebele pride, da ni upanja, da bi se sam po sebi v kratkem kaj prida opomogel, še manj pa, da bi tišto leto še rojil, če mu čebelar sam na kako vižo k čebelam ne pomaga. Kdor ima le navadne panjeve, si more pomagati s tem, da nekaterim bolj močnim panjevom, vsakemu malo, čebel vzame in jih onemoglemu dá; al potem mora ta panj, katerega je na ta način zboljšal, kam drugam prenesti, sicer bi se pridjane čebele nazaj v svoje stare panjeve povrnile, in zboljšani panj bil bi kmalu ravno tako slab, kakor je poprej bil.

Ložeje in bolj gotovo si pa moreš v tacih okoliščinah pomagati, če imaš panjeve s premakljivim satovjem, namreč tako-le:

Vzemi enemu močnemu panju en sat, v katerem je veliko že bolj godne zalége, in obesi ta zaleženi sat onemoglemu panju v sredo med druge satove, kjer čebele gnjezdo imajo, kajti tukaj je najbolj toplo. Iz te pridjane zalege se bodo kmalu čebele izvalile, in panj ti kmalu k moči pride, kajti mlade čebele bodo tamkaj ostale, kjer so se izlegle. Če si ti panj pa še zadosti močan ne zdi, naredi še enkrat ali dvakrat ravno tako; po tej poti lahko ob kratkem najslabši panj v močnega

spremeniš, a vendar ni bilo treba v kak drug kraj prenašati ga. Ravno tako si moreš tudi poleti preslabe drujce ali tretjiče zboljšati. Vendar pa moram opomniti, da se slabemu panju ne smé na enkrat preveč zaléženih satov dati, kajti če bi čebele ne mogle vse zalége obsesti, bi se jim utegnila prehladiti, in tako bi se panj lahko osmradil; zato je najbolj prav to, da se takemu slabemu panju na enkrat le en sam sat zalége dá, pa raje še pozneje drugi in tretji sat, če je potreba.

VII.

Kdor hoče s pridom čebelariti, mora za to skrbeti, da ima močne panjeve, posebno takrat, kedar čebele v ajdovo pašo pošilja. Skušnja nas učí, da en sam močán, zeló čebelen panj v ajdi več medú nanosi, kakor trije slabi, in vendar trije slabi panjevi, če se v ajdo pošljejo, trikrat toliko stroškov prizadenejo, kakor en sam močán, vsaj voznine pride od enega slabega panja ravno toliko plačati, kakor od enega dobrega; — ravno taka je tudi z najemščino od ulnjaka itd. Umen čebelar bo tedaj bolj slabim panjevom več ali manj čebel pridal, ali pa dva ali še več slabih panjev združil, in tako enega samega močnega naredil. — Zopet za tako združevanje čebel so dzierzonizirani panjevi veliko bolj pripravni, kakor pa navadni stari Kranjski.

Ker je na tem veliko ležeče, da zná čebelar čebele prav zedinovati ali družiti, da se mu ne skoljejo in med sabo ne pokončajo, zato hočemo to reč malo bolje prevdariti.

Vsakemu čebelarju je znano, da imamo:

1. Panjeve, kateri imajo vplemenjene, ali, kakor čebelarji navadno pravimo, sprašene ali obhojene, to je, popolnoma rodovitne matice;
2. panjeve, kateri imajo še deviške, to je, take matice, katere še nikakoršne zalége ne zastavljajo;
3. panjeve, kateri nimajo dobrih matic, ampak le tako imenovane trotovke, katere le trote ležejo, delavnih čebel pa ne; — in pa
4. panjeve, kateri nimajo celó nikakoršne matice.

(Dalje prihodnjič.)

Delitev premij za konje.

(Konec.)

Na Bohinjsko Bistrico so prignali k premiranji 20 kobil z žebeti, 9 žebic, 3 enoletne in 1 dveletnega žebička. Premije za kobile z žebeti so tu dobili: Anton Sodja iz Češnjice 8 cekinov, Jožef Stare iz Češnjice 6, Lorenc Bercè iz Srednje vasí, Luka Dobravec iz Češnjice in Jožef Sušnik iz Nomena pa po 4 cekine; samo sreberne medalije za dobro rejo konj so pa dobili Anton Jeklar iz Kropivnika, Simon Sodja iz Češnjice, Janez Hribar iz Jereke in Janez Korošic iz Kropivnika; za žebice so pa dobili premije: Valentin Rozman iz Nemškega rovta 6 cekinov, Matevž Sušnik iz Nomena in Jože Odar iz Stare fužine pa po 4 cekine.

V Radolico se je prignalo 12 kobil z žebeti, 8 žebic, 1 žebec, 2 dvaletna žebička in 4 licencirani privatni žebci plemenjaki. Premije so dobili: a) za kobile z žebeti: Miha Rasinger iz Podkorena 8 cekinov, Jožef Vidic iz Lesec 6, po 4 cekine pa France Stroj iz Dvorske vasi in Miha Beravs iz Brega; samo sreberne medalije pa so prejeli Janez Marolt iz Radolne, Janez Pretner iz Predtrga, Jožef Volk iz Hraš; b) za žebice: Peter Teran iz Vrbe 6 cekinov, po 4 cekine pa Jakob Papler iz Vrbne in Janez Babič iz Brezje; samo sreberne medalije za dobro rejo konj so dobili: Janez Gogala in Matevž Brence iz Hraš, Jakob Janez pa iz Vrbe; c) za žebca France Dornik iz Podhoma 4 cekine; d) za dveletne žebičke: Simon Kolbl na Javorniku 4 cekine; e) za licencirane privatne žebce plemenjake: Jožef Volk iz Vrbe 8 cekinov in Lorenc Volk iz Črnivca 4 cekine.

V Kranj so prignali k premiranji: 15 kobil z žebeti, 14 žebic, 7 enoletnih in 8 dveletnih žebičkov, 5 licenciranih privatnih žebcev plemenjakov. Premije so pa dobili: a) za kobile z žebeti: Jožef Grašič iz Golnika 8 cekinov, Lenard Sušnik iz Mlake 6, po 4 cekine pa: Janez Sajovic iz Velesovega, Anton Tiringar iz Stražišča in France Mubi iz Spodnje Bele; samo sreberne medalije pa: Jožef Burger iz Vogelj in Anton Naglič iz Kokrice; b) za žebice: Tomaž Grašič iz Strohinja 6 cekinov, po 4 cekine pa: France Rezar iz Kokrice, Jožef Lap iz Most, Jožef Zupan iz Srakovlje in Janez Šimnovec iz Praprotne police; samo sreberne medalije pa so dobili: Jurij Burgar iz Vogelj, Simon Jereb iz Spodnjega Brnika in Alež Porenta iz Brega; c) za enoletne žebičke: Anton Vrban iz Zadrage in Janez Hočevar iz Spodnjega Brnika po 4 cekine; d) za dveletne žebičke: Jurij Zaverl iz Kranja 6 cekinov, po 4 cekine pa: Janez Hočevar iz Spodnjega Brnika, Martin Hafner iz Dorfarjev, Jernej Repnik iz Zgornjega Brnika, Janez Graiser iz Vodic in Jožef Drinovec iz Okroglega; e) za licencirane žebce sta pa dobila: Jakob Cirar iz Škrjančevega 10 cekinov in Janez Mušič iz Spodnjega Brnika 8 cekinov, samo sreberne medalije so pa dobili za licencirane žebce: Anton Pavčič iz Gatine, Valentin Zupanec iz Sela in Janez Letnar iz Suhadola. Premijam v cekinah se je na vseh štacijah tudi pridjala sreberna medalija za dobro rejo konj.

Slovstvene stvari.

Slovensko slovstvo.

* *Umni kmetovalec — ali splošni poduk, kako obdelovati in zboljšati polje, travnike, vrtove in gozde.* Slovenskim kmetom v poduk spisuje France Povšè, vodja slovenskega oddelka deželne kmetijske šole v Gorici. Na svitlo dala družba sv. Mohora v Celovcu. *I. snopič.*

Pod tem naslovom je prof. Povšè, ki že 6 let kot učitelj na deželni Goriški šoli obdeluje praktično polje kmetijstva, na svitlo dal prvi del obširne knjige, ki ima obseči vse vrste zemljiškega gospodarstva.

Pisatelj „umnega kmetovalca“ si je pri tem svojem delu stavil dvojni namen: podučno knjigo namreč v roke dati našim gospodarjem in pa nižim kmetijskim šolam.

Da je pisatelj kos vstreči temu dvojnemu cilju, dejanska priča je 1. snopič knjižice, ki zdaj pred nami leží. Profesor Povšè vé, koga ima podučiti, in kot strokovnjak zadel je pravo mejo: ogibaje se golega empirizma šel je s temeljitim znanstvenim učenjem le tako daleč, da umen gospodar more za njim. Lahko umevno razlaga vse predmete v domačem jeziku, in to kolikor mogoče na kratko, da ne straši učencev svojih z debelo knjigo. Kjer pa je bilo še več razjasnila treba, dal ga je s podobami, ki povišujejo vrednost knjige in katerih ta snopič šteje 47.

Prvi snopič je razdeljen na 3 poglavja: prvo se suče okoli zemlje, katero kmetovalec obdeluje, drugo okoli rastlinskega življenja, tretje okoli orodja, s katerim se zemlja obdeluje. Vsako poglavje pa je zopet razdeljeno v toliko razdelkov, da gospodar vse

izvé, kar mu je vedeti potreba, da postane to, kar kaže naslov te knjige: umen kmetovalec.

In zato pozdravljamo prof. Povšetovo knjigo s tistim veseljem, s katerim čestitamo vsacemu slovenskemu pisatelju, ki pripomaga k napredku kmetijstva, ki je glavni steber blagostanja naše domovine, kajti revež kakoršnega koli stanú, že po starodavnem pregovoru Rimljanov „pauper ubique jacet“, nima nikjer veljave, in resnično je to, kar je, čeravno sam sloveč vojskovodja, rekel nadvojvoda Karol Avstrijski, da „najlepše zmage so brez ugovora one, ki si jih človeški um priborí od zemlje.“

Dr. Bleiweis.

Slovstvena drobtinica.

Opomnja v čas.

Po slovenskih časnikih namreč v poročilih z jugoslovanskega bojišča zdaj pogostoma čitamo imena krajev napačno pisana in sklanjana.

Tako čitamo na pr. v Trebinjah, v Cetinjah, kakor da bi taka imena bila množnega števila, kar niso. Trebinje, Ljubinje, Nevesinje, Cetinje so neutra in tedaj singul., torej treba pisati: v Trebinju (ali Trebinji), Ljubinju, na Cetinju itd.

Druga napaka je zopet ta, da se hrvatsko-srbska imena moškega spola na -ac (= slov-ec) sklanjajo tako, kakor bi a bil trden, ko je vendar gibljiv, ter pišejo nekateri: iz Stolaca, Žabaca, Kragujevaca, na Jastrebacu itd. namesto edino pravilnega iz Stolca, Žabca, Kragujevca, na Jastrebcu itd.

Prav za to, da bi takih napak ne bilo, priporoča se ta imena po slovenski že v nominativu pisati na -ec, torej: Stolec, Žabec, in so tako tudi pisana v zemljevidih slovenske Matice. To se ve da takemu, ki besedo „vstanek“ sklanja: vstanek, vstaneka, — kakor smo nedavno čitali — takemu tudi to ne bi pomagalo!

Takisto se piše tudi „Nikšiči“, in ne: Nikšiče, v nominativu; tudi se bolje slovenščini prilega: Hercegovina, nego Ercegovina, kakor že Vuk to besedo le pod H tolmači, in ne pod E.

Okolnost ta, da z novinarstvom baveč se Slovenec zapiše „iz Stolaca“, odkriva nam drugo neveselo resnico, da hrvatsko-srbskih listov nič ne čitamo, ker bi sicer to pomoto kmali spoznali.

Političnе stvari.

Nauk — za ministra nauka.

Bismark mora res veliko veselje imeti nad svojimi mameluki, ki za Prusijo neutrudljivo v Avstriji delajo propagando. Povsod ima nastavljene svoje pionirje, ki vedó, za kaj delajo; je pa tudi druzih strežnikov dovolj, ki ne vedó, v čegar službi so. Škandali v Gradcu pri poslednjem zboru nemških naravoslovcev so temu živa priča. Isto take demonstracije so se, kakor Češki časniki z lojalno nevoljo pripovedujejo, godile v Brnu, kjer ste z vrha nove c. kr. colnije vihrali dve veliki novonemški — pruski zastavi. V Črnovicah pa, ko so prve dni t. m. slovesno odpirali novo nemško vseučilišče, so isto demonstracijo nameravali vseučiliščni dijaki, podkurjeni za ono Nemčijo, katera hoče svoje perute raztegniti čez take dežele, kjer le kopica ljudi nemški jezik govorí. Telegram iz Črnovic od 5. dne t. m., ki ga je prinesel „Neues Wiener Tagblatt“, nameravane nemške nakane dosti razumljivo razodeva s tem, da pravi: „minister Stremayr bo danes Črnovice zapustil in le dvorni svètnik Lehmayer bode ondi ostal pri svečanem dijaškem komersu zato, ker dijaki deželnemu glavarju Alesani-u zahtevanega poroštva, da ne bode nikakoršnih demonstracij, niso hoteli dati. Deželni glavar namreč je hotel pruski propagandi, ki se bode tu še bolj kot dozdaj vdomačila, perute pristriči, al velikonemški orel ni tega dopustil.

V očigled te Pruske kuge mora poštenega Avstrijanca strah biti, če pomisli, kako silno se ona širi z brezverskim liberalizmom, ki se je leta 1868 zlegel, tudi v Avstriji.

Državniki Avstrijski morali bi vendar to videti, a tudi razumeti, kaj se skriva pod tem, da se tudi v nenemških deželah v javnem življenji, v šolah in v uradnijah sili gospodstvo nemščine, s pretvezo, da se ž njo skrbi za omiko in izobraženje ljudstva, katero naj pri vsakoršnih slovesnostih še občuduje na Avstrijski zemlji mogočne Nemško-pruske zastave.

Minister Stremayr se je vstrašil Črnoviškega dijaškega komersa ter je pred njim zapustil Črnovice. Al kaj se mu primeri, ko medpotoma obišče v Levovu staroslavno poljsko vseučilišče in si dá predstaviti ondašnje profesorje? O tem ne govorimo, da minister nauka še vedel ni, da so v Levovu tudi šole z rusinskim jezikom; ko mu pa rektor predstavi dr. Buhla, ki nemško državno in pravno zgodovino razlaga z nemškim jezikom, in dr. Kobath, neki mameluk ministra Zemialkovskega, omeni, da se ta nauk vsled posebne deželne želje učí v nemškem jeziku, minister Stremayr poprime besedo, mnogo govorí na slavo nemški vednosti in učenosti in radost svojo razodeva nad tem, da na Levovskem Poljskem vseučilišču se vsaj en predmet učí v nemškem jeziku; kaj tacega — pravi gospod minister — je še posebno zarad tega veselo slišati zato, da imajo dijaki tudi priliko, vaditi se nemškega jezika. — Brž pa, ko minister svoj govor končá, stopi vseučiliščni rektor dr. Czerkavski pred nj in mu odvrne tako-le: „Ekscelenca! Dovolite mi opomnjo, da po mojih mislih nalog vseučilišča nikakor ni ta, da bi se mladež jezikov učila, ampak da vseučilišča imajo vednosti gojiti in znanstva širiti.“ — Minister na to omolkne; izvedel je po takem še le tukaj, čemu so vseučilišča. — Ali si bode pač ta nauk zapomnil?

Tudi večina naših deželnih in okrajnih inspektorjev ljudskih šol še ni do spoznanja prišla, čemu so ljudske šole? kajti celó v takih šolah, v katerih je slovenski jezik materni jezik mladine, uboge otroke pred vsem vprezajo v nemško galejo, namesti da bi se v maternem slovenskem jeziku, kakor na Nemškem v nemškem, na Laškem v laškem, na Francoskem v francoskem itd. učili za življenje potrebnih vednosti! Tako se zanemarja v glavnih stvaréh nálog ljudskih šol, da se mladini vbija jezik v glavo, katerega se ne naučijo, ker se ga naučiti ne morejo.

Pa kaj se bomo čudili, če se na suhem lesu to godí, kar se godí na zelenem, kakor smo ravnokar slišali iz Levova!

Ozir po domovini.

Vrh Krima.

(Dalje.)

Vodnik nam je rekel, da smo v poldrugi uri na vrhu, če dobro stopamo, pa menda le zato, da bi se nobeden ne skesal. — Pot iz Vrbljen na Krim pelje blizo vrha večidel po samem kamenji ter je prec pri prvih stopinjah tako strma, da bi se lahko v koleno

vgriznil. Oj, koliko trpí uboga živina, ki mora po taki poti drva iz hriba vlačiti!

Izprva nas je solnce dobro grelo, pozneje nam je pa drevje še precej sence delalo, tem bolj nas je pa grel strmi hrib sam. Blizo četrt ure hodá imeli smo na desno pod seboj Vrbljene, Brest, Matenje in razgled na Ljubljano; potem se pa pot zavije, da smo imeli znožje hriba na levi pod seboj. Mahamo jo naprej še dobre četrt ure, kar zaslišimo véliki Šentpeterski zvon iz Ljubljane; vsi malo postojimo, da se prepričamo, jeli se ne motimo, in res nismo se motili. Bilo nam je že dobro gorko, da je imel vsak las svojo kapljo. Udarimo jo naprej ter korakamo še pol ure vedno po tej strani hriba z razgledom na Ižansko in Ljubljansko močvirje, vrhunec Krima se nam pa še le noče prikazati. Kraj je vedno bolj samoten, drobnih ptičic pevčic ni ne videti ne slišati, le kaka šoga se še sèm ter tjè zadere. Stopamo više in više ter pridemo do precej velike in še dosti ravne senožeti na znožji enega, a ne najvišega vrhunca. Preko te senožeti jo krenemo na drugo stran hriba, in kmalu se nam pokaže Vrhnika in Vrhniška okolica, razkrije se nam cela stran proti Idriji in Polhovem gradcu, zadej pa sivoglavi Triglav.

Al imamo še precej visoko kobacati, še nismo pri najvišem vrhuncu. Čem više smo, tem več je leševja; začnemo toraj lešnike trgati, ki so ostali drugimi. — Pot se še ene trikrat na desno in levo vkreber zavije, in zdaj pridemo iz goščave na trato — v znožje najvišega vrhunca. Tu se malo oddahnemo za strmo hojo (pota ni več), ki jo imamo po solncu še do golega, lepo s travo poraščenega vrha (le sèm ter tjè raste kaka leša ali trš). V ostrih ovinkih prehodimo v četrt ure ko streho strmo senožet, ki krije vrhunec. Ob četrt na dvanajst stojimo vrh Krima.

Veličastna tihota, sveti mir kraljuje tù gori; od nikodar ne čuješ nobenega glasa, ne slišiš nobenega klica ne ptičjega petja. Tù gori se ti razkriva rajski pogled na vse strani do krajnih vrhov in gorá Kranjske dežele; v čistem zraku kaže se ti Snežnik, Nanos, Triglav in druzih gorenjskih snežnikov sive glavé, Kamniške planine, Štajarske zemlje mejne goré in celo Dolensko v podnožju ti je. Posebno lep pa je pogled, ako se obrneš na gornjo stran polukroga, — Vrhnika in njena okolica, Ljubljansko polje in bela Ljubljana ne vidi se od nikodar tako velika in lepa nego od tù; vidi se sv. Jošt, Kranj, in naprej na Gorensko, Kamnik in cela lepa Bistriška ravnina okoli Mengša, Doba in Brda. — Vse kraje navesti in popisati, ki se vidijo vrh Krima, napolnilo bi debelo knjigo. Pridi tù gori in ozri se sam po lepi naši domovini, pa vzemi dobro karto Kranjske dežele seboj in dober dalekogled. — Ob 12. uri kazal je gorkomér 21 stopinj gorkote po R. — nebo na najkrajnem oboku je postalo malo megleno in mrenasto in jel je jug pihati. — Krasnega razgleda očarani posedemo se po mehki travi ter poručamo, kar je kdo za želodec seboj prinesel, za žejo pa so nam bile vodnikove češplje kaj dobre. — Po kratkem počitku se spravimo zopet na noge, ter se zopet jamemo na vse strani, na vse kraje po deželi ozirati ter drug drugemu znane kraje kazati; kar prijadra lep metulj jadravec (Segelfalter) proti vrhu in vseh pozornost na-se obrne, — vlovimo ga in vzamemo seboj.

Zdajci pa je treba bilo misliti na vrnitev z višave v nižavo. Predno pa se spustimo po drugi poti vzdol, spomnimo se še s kipečim srcem tužnih naših bratov v Bosni in Ercegovini. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Le en jezik po vsem svetu.* Švedski časniki si dajo veliko opraviti z iznajdbo nekega dr. Damm-a, ki je osnoval nekak vesoljni pisan jezik, s čigar pomočjo bi se narodi različne narodovnosti mogli med seboj umevati in dopisovati, če tudi bi vsak rabil svoj lastni jezik. Iznajdivec se pripravlja in upa, da bode s pomočjo švedskega kralja Oskarja in nekaterih učenih iz Stokholma in Gothemburga na svitlo dal nekatere spise ali poskuse svoje metode ter jih bode poslal na razstavo v Filadelfijo.

* *Na Ruskem* rogovilijo, kakor so „Novice“ že povedale, brezštevilna tajna društva, ki so v zvezi s strahovitimi internacijonalci, kateri so leta 1871 Paris požigali. Te dni se je zanesljivo izvedelo, da jih Pruski minister Bismark z denarji podpira. Ali Prus misli na vojsko zoper Rusa?

* *Nova železnica na Štajarskem.* Železniška proga, po kateri se bode urno kedaj zamoglo drdrati iz Spodnjega Drauburga v Celje brez velikega ovinka nad Maribor, se bo skoro razmerila, ker se delo inženirjev hitremu koncu bliža. Po najnovejšem merenju bo železnica se potegnila iz Celja po lepi Savinski dolini čez Pako v Šoštanj in Velenje, kjer se bo ukrenila v dol Mislinje pri Št. Ilu ter mimo Slovengradca peljala v Spodnji Drauburg. Ljudjé se veselijo urnega delovanja inženirjev, mislé, da se železnica ne bo samo merila, ampak tudi naredila. Tega se je tem bolj nadjati, ker je država kupila rude na kopanje svinca in cinka.

* *Koliko so v Parizu lansko leto pojedli in popili,* kaže letnik, ki ga Parižko županstvo vsako leto na svitlo daje. Število prebivalcev v Parizu znaša 1 milijon in 851.000, ki so snedli 300.084 volov, 1 milijon in 649.101 koštrunov, 230.671 prešičev, 46 milijonov funtov rib, 36 milijonov funtov divjaščine, 40 milijonov funtov surovega masla (putra) in 129 milijonov ostrig, — popili so pa čez 3 milijone hektolitrov vina, 10.000 hektolitrov jabelčnega in hruševega vina, 90.000 hektolitrov žganja in likerov. (1 hektoliter je 100 litrov, 1 liter pa blizo $^5/_7$ bokala.)

* *Pete trojčeke* je porodila neka žena na Českem v mestu Plzen-u. Žena je stara 23, mož pa 26 let. Otrok imata sedaj 12 dečkov in 1 deklico vse čvrste in zdrave; 2 dečka sta umrla.

* *Petero telet* je storila krava nekemu kmetu v Hohenmautu, ki jo je ob svojem času za 150 gld. kupil. Vsi pa so bili mrtvi; prvi je vagal 16, drugi 17, tretji 18, četrti 19, peti pa 20 funtov, vsi skupaj 90 funtov. Porod je bil za 6 tednov prezgodaj; kravo so zaklali.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

„Ej vraga,“ pravi potem iskaje po žepih, „ne ene žveplenke. Pa saj vi niste brez njih, gospod profesor“, se obrne proti meni, besedo „profesor“ posebno povdarjaje.

Jaz brž uganem, kaj namerava, iščem tudi po žepih, slednjič pa rečem:

„Ne ene nimam. Da se pa v gostilnici nisem prevídel z ognjem! Kako bo pa zdaj, gospod inženir?“ to besedo tudi jaz posebno povdarim. „Smodka brez ognja je kakor — kakor — no pomagajte mi najti prave primere!“

„Kakor profesor brez učencev, haha!“

„Ali pa inženir brez svojih instrumentov.“

„Dobro, haha!“

Oba se smejeva, tako da se popotnika obrneta proti nama. Moj tovariš se pomakne proti tujcu in ga ogovorí:

„Ker vaši dami dim, kakor se vidi, ni neprijeten, se drznem prositi vas, da bi naju oteli iz zadrege s tem, da nama posodite malo ognja.“

„O rad, prav rad“, odgovorí tujec in pomolí mojemu tovarišu svojo smodko. Al ta se kaže zeló nerodnega, tako, da ne le svoje smodke ne prižge, marveč vgasne skoro tudi tujčevo.

„Ne bo šlo drugače, gospod“, ga nagovori, „kakor če bi hoteli vi z mano vred vleči.“

Brez vgovora se pomakne tujec bliže, vtakne smodko v usta in potegne parkrat, moj tovariš pa pritisne svojo smodko k njegovi ter vleče. Jaz sem tudi tu brž uganil, da hoče na ta način tujca le dobro v obraz pogledati, kar tudi jaz storim. Ko gorí smodka, se zahvali tujcu in pomoli meni smodko in med tem, ko prižigava, mi migne, da se ni motil zarad tujca, marveč da je svoje stvari popolnoma gotov. Dama naju začne zdaj malo manj neprijazno gledati in se celó proti nama obrne, vidi se celó, da bi je bila volja spustiti se v pogovor z nama.

Moj tovariš to brž zapazi in jo ogovorí:

„Gospá pač še niso bili nikdar v teh krajih?“

„Moja žena govorí le francoski“, se vtakne brž tujec vmes. „Je Francozinja po rodu.“

Te besede so ga tudi meni izdale, kajti to je bilo najširokejše prusko narečje, katerega se rojen Prus nikdar ne odvadi. Moj prijatelj pobesi glavo in pravi:

„Francosko pa jaz ne znam; škoda!“

Jaz sem pač dobro znal francoski, a zdelo se mi je bolje prikrivati to; zato tudi jaz pristavim:

„Jaz tudi ne besedice, dasiravno bi bil že mnogokrat ta jezik potreboval.“

Dama se obrne do svojega moža z vprašanjem, kaj sva jej hotela povedati. Mož jej to pojasni in ona naju jame gledati še prijazneje. Krasna ženska in vendar kako nesrečna, da ima takega moža, če je res njen mož. Zagotovim, da mi je bila težka misel, da bom tej lepotici vzel kmalu to, kar jej je najdražjega, namreč moža. Ali pač vé, kaj in kdo je on? Najbrže ne, skoro gotovo jo je ogoljufal. Pa kaj, ko bi ne bil pravi! Za vse bogastvo sveta bi ne hotel te ženske po krivem trpinčiti. V tem trenutku sem čutil, da je sodnika posel zeló težaven, zlasti če ima mehko srce.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 9. okt. — Če pojde pri nas tako naprej, treba bo napraviti v domačih časnikih in v dopisih od tod poseben predal, kakoršnega je imel pod prejšnjim vredništvom Dunajski „Volksfreund“ — predal namreč „zur Sittengeschichte“ („von Wien“ — je rekel on; mi bi morali reči „von Görz Stadt u. Land“). Tožil sem že pred meseci, da se dandanašnji pri nas več hudodelstev primeri v enem tednu, ko nekdaj v desetletjih. Žalibog, da mi najnovejši dogodki resničnost teh besedí potrjujejo. V Solkanu, v Grgarju, v Dornbergu (in še kje?) so se pretekle dni godili napadi z noži, oziroma s kolcem. V prvih 2 vaséh (v okolici mestni) je fant — ponočnjak ponočnjaka zabodil, v Dornbergu pa (o. 2½ u. od tod) je brat brata v postelji skoraj ubil. In to je že v drugo v malo mesecih, da so se Dornberčanje nad sorodniki pregrešili. Meseca julija je v Trstu Dornberžan S. sestro skoraj do smrti pobil ter bil ni davno v ječo obsojen. Zdaj pa je brat (C.) na domu — iz Trsta prišedšega brata zarad dedšine s kolcem malo da ne umoril. Da bi smel jez enmalo modrovati in nasledkom iskati vzrokov, rekel bi: Kdor z jezikom ali peresom véro in spoštovanje do duhovščine spodkopava, véri in duhovščini upliv kali in slabi — on je kolikor toliko odgovoren za reči, ki se pri nas godé. Za modêrnih omikancev „filozofično (!!) morálo“ (oder was?) se ljudstvo ne more zmeniti; kar je „omikancem“ humannost, naturna modrost, liberalizem, to se zavrže pri neomikancih v surovost in razuzdanost, iz katere izvirajo tepežnje in umori. — Drug vzrok pa ima, kar se je v nedeljo v Gradišči v jetnišnici zgodilo. Dogodek je grozovit in je ondašnje mesto in vso deželo pretresel. V sobi št. 19 je bil sè sedmimi druzimi jetniki zaprt tudi Neapolitanec Soffia, v katerem je zedinjena bila vsa peklenska zloba. Bil je ta nesrečnež že pred letom 1866 k smrti obsojen, pa pomiloščen na dosmrtni zapor. V jetnišnici se je obnašal tako, da ni ga disciplinarnega prestopka, katerega bi on ne bil kriv. Dne 3. t. m. popoldne, ob tisti uri, ko spravljajo kaznjence v njih sobe, ostal je trmoglavi in vporni S. v postelji, ko so šli njegovi tovariši po vode za po noči. Čuvajski nadzornik Prohazka z 2 čuvajema pregleduje po zapovedi vse prostore tistega koridora, kjer je bila soba 19., ter vpraša Soffia-o, zakaj ni šel tudi on z druzimi po vodó. Tù skoči S. z dvema nožema — v vsaki roki enega držeč — s postelje in plane na Prohazko. Izprva ga le hudo rani, da pade; ko pa P. pomoči prosi, začne ga na tleh neusmiljeno zbadati; 14 zbodljejev menda so pozneje na truplu našli. Una dva čuvaja sta — neoborožena — groze strmela; ali, ko zasliši čuvaj B. iz ust grozoviteževih besede: „Zdaj je prišla vrsta na-te“, zgrabi za metlo ondi blizo in mahne morilca z ročajem močno po glavi, da ga je omamil. Toda čez nekaj trenutkov se S. spet zavé in teče za bežečima čuvajema, katerih enega nevarno v rebra zabode, druzega pa na roki rani. V tem sta bila ranjenca železno zagrajo konec koridora že prestopila in so jima hiteli od zunaj drugi čuvaji naproti. Ko jih S. zagleda, vrne se proti svoji sobi, zdajci pa zbada samega sebe z obema nožema v prsi in se zgrudi mrtev poleg Prohazke! — Pogreb ubozega Prohazke v torek zvečer je bil veličasten; morilca so — vkljub „humannim“ novim postavam — pokopali po noči zunaj pokopališča. — V pojasnilo strašnega prizora na hodniku Gradiščanske kaznovalnice bodi dodano še to, da, kedar gredó čuvaji notranje prostore preiskovat, zaprejo vsakrat koridorno železno zagrajo za seboj; zato jim ni bilo mogoče tako hitro morilcu uiti. Toliko sem posnel iz ustnih sporočil in časnikov. — Kaj uči popisana tragedija? od kod je imel morilec noža? — Na ti vprašanji naj odgovoré naši humanni postavodajci. — Še eno te baže, potlej pa bo za ta teden zadosti. V Desklah (pri Kanalu) je nek B. B. samega sebe z dvocevko ustrelil, pa ne umoril. Menijo, da ni bil pri čisti pameti. — Naša kupčijsko-obrtnijska zbornica je poklonila gosp. baronu Hekt. Ritterju častno adreso v spomin njegovega 25letnega kupčijskege delovanja.

niški, c) vredništvo „Novic“ pa naprosi, da gosp. Mesarjevo poročilo natisne v svojem listu, da tudi naša dežela o umnem planinskem gospodarstvu ne zaostaja za druzimi, ki lepe dobičke vlečejo iz svojih planin. — Gosp. M. Scheyer-u, nadgozdarju v Ratečah, se zahvala izreče, da je Kranjsko deželo namestoval v gozdarskem shodu na Dunaji. — Od knjigarja E. Ulmara iz Stuttgarta družbi poslane kmetijske knjižice vzlasti „des Landmannes Winterabende“ (kmeta zimski večeri) bode odbor pregledal, in če jih najde, kakor podoba kaže, dobre, jih bode priporočil za nakup in tudi prestavo v jezik domači. — Za prihodnji občni zbor družbe kmetijske je bil 24. dan novembra odločen in pri tej priliki želja izrečena, naj udje družbe kmetijske, če imajo kaj koristnega povedati v zboru ali kaj zanimivega na ogled razstaviti, to pismeno odboru naznanijo do konca tega meseca. — Konečno je odbor, ker popred ni seje imel, sklenil, prečastitemu g. Grabrijanu, ki je 34 let ud naše kmetijske družbe, čestitati o 50letnici njegovega duhovnega pastirstva.

V družbo kmetijsko so bili za ude na novo sprejeti gospodje: Anton Burja iz Prečice, Jan. Čadež iz Poljan pri Loki, Andrej Kamnikar iz Podkamna, Štefan Lemut iz Zaboršta, Jernej Ramovš iz Poljan pri Loki, Janez Resman iz Radoljice.

— (*Darovi za kristjanske ubežnike iz Bosne in Ercegovine na Avstrijsko zemljo*): Iz Belecerkve: gosp. Jakob Gruden, župnik 2 gold., Katarina Andrlič, posestnica 1 gld., Neža Krašovec, gospodinja 30 kr., Janez Ljubi, vincar 1 gld., Janez Bobič, vincar 30 kr., gosp. Janez Gantar, učitelj 1 gold., Anton Bevec, kramar 50 kr., Janez Zalokar, kmet 10 kr. — Iz Šmarjete: gosp. Janez Volčič, župnik 2 gold., Janez Zorko, kmet 1 gold. — Iz Banjaloke: gosp. Jakob Carl iz Banjaloke 1 gld., gosp. Jože Žagar iz Aibla 1 gld., gosp. J. K. iz Banjaloke 1 gold., gosp. D. B. iz Banjaloke 1 gold. — Iz Bučke: Gašp. Gašperlin 2 gold., Andr. Šimenec 1 gold., Fr. Fabjančič 1 gold., Jož. Pungarčič 20 kr., Mat. Jaklič 50 kr., Marija Lekše 50 kr., Ana Žumer 10 kr., Jera Selak 30 kr., Neža Pirman 30 kr., Jožef Selak 60 kr.

Dr. Mazzura, predsednik podpiralnega društva v Zagrebu, je s toplo zahvalo potrdil prejem od vredništva „Novic“ mu poslanih 154 gold. 30 kr.

— Katoliško društvo je pod načelstvom gospoda prošta dr. Jarca že začelo priprave delati za zimsko obleko ubozih šolskih otrók in včeraj so milostljive gospé že lotile se milodarne naprave.

— Kakošen trn v peti je bira duhovnov današnjim liberalcem, priča dogodba, ki smo jo ravnokar izvedeli iz Hudega na Dolenskem, kjer si je ondotni župan Hanff pridrznil kot „staatsanwaltlicher Functionär“ od kaplana Zatiškega po prostovoljni biri dobljeno prosó konfiscirati in v Zatiško sodnijo prepeljati! Tako turško postopanje župana, ki ljudém že sam po sebi ni priljubljen, dela po vsi okolici tako grozno nevoljo, da hudo razžaljeni kaplan mora zadostenje iskati na postavni poti.

— (*Poslano.*) Podpisani odbor se gosp. Andreju Velikajnu za brezsebično in požrtvovalno delovanje pri kegljanji na dobitke v korist dramatičnemu društvu, kakor tudi za okoliščinam primerni, po njem izročeni čisti ostanek v novcih najtoplejše zahvaljuje.

Odbor dramatičnega društva.

— (*Poslano.*) Vsem svojim prijateljem in znancem, koleginjam in kolegom iz „dramatičnega društva“, bratom „Sokolom“, pri katerih mi zarad kratkega odpusta ni bilo moč osebno posloviti se, dalje vsem podpornikom in prijateljem slovenskega gledišča, posebno pa

Zaseženo.

Iz Motnika 7. okt. (*Javno zahvalo*) izrekam c. kr. okrajnemu glavarju Kamniškemu gosp. Klančicu za knjižice, ki jih je po našem gosp. župniku Šustu v dar ubogim učencem tukajšnje zasobne šole poslal, v imenu obdarovanih otrok. Ob enem moram objaviti tudi še to, da je blagi gospod se pri svojem dvakratnem obisku te šole vselej ubogih otrok milostno spomnil in jih z denarnim darom razveselil. Hvala mu za to!

Fr. Sajovic.

Iz Ljubljane. (*Iz odborove seje družbe kmetijske 10. dne t. m.*) Centralni odbor je odobril poročilo odseka za vinorejo, s katerim družba kmetijska odgovarja na vprašanje c. k. deželne vlade: da ne bi bila za varstvo Kranjske vinoreje brez koristi postava, po kateri se imajo umetno napravljena in ponarejena vina kupcem zaznamovati, da vedó, kakošno blago kupijo. — Poročilo predstojnika podružnice Bistriške gosp. župnika Mesarja, v katerem na drobno popisuje gospodarstvo na planinah Kamniških, Nanoških in Šneperskih, ki jih je letos po naročilu družbe kmetijske s podučevanjem obhodil, je odbor na znanje vzel ter sklenil: a) naj se gosp. Mesarju topla zahvala izreče za njegovo neutrudljivo delovanje v povzdigo planinskega gospodarstva in osnovo sirarskih družeb, b) posestnikom zemljišč na Kamniški planini gospodom H. Kronawetvogelnu, Jož. Prelesniku in V. Sušniku pohvala naznani za njihovo iskrenost, ki jo kažejo za ustanovitev sirarske družbe na planini Kam-

vrli naši mladini, katera mi je opetovane drage mi dokaze ljubeznjivega čislanja poklonila, kličem, odhajajoč v sosednji nam Zagreb, prisrčno: Z Bogom! Na zdravje! Živili!

V Ljubljani 10. okt. 1875. Josip Nolli.

— **V Postojni bode, kakor so „Novice“ že v 39. listu oznanile, družba kmetijska prihodnji ponedeljek, to je, na sv. Lukeža dan, po očitni dražbi prodajala čez 30 goved Muriškega (Mürzthaler) plemena, ki jih je odbornik gosp. Seunig ravnokar na Štajarskem kupil. Pogoji so v imenovanem listu razglašeni. Notranjci, na noge za napredek živinoreje!**

— (*Pobirki iz časnikov.*) Zagrebški „Obzor“ radosten sluša Goriške priprave za „spravo“ slovenskih strank, al bojí se, da bi „Narodova“ pripravnost mladoslovencev slogo sklepati pod pogojem, da vsaki stranki bode gledé liberalizma slobodno držati se svojega stališča, ne bila klipa, na kateri se razbije sporazumek, vsaj vidimo — kaže „Obzor“ — kakošen je ta nemški liberalizem; brez podpore duhovnikov ne vemo, kako se reši vprašanje narodno na Slovenskem, kjer so žalibog mesta skozi in skozi nemška, osobito na Štajarskem.“ — Tako sodijo in prav sodijo naši bratje na jugu, kjer še ne poznajo nemške iznajdbe „starih“ in „mladih“, pa vidijo, kaj počenja nemški liberalizem. Res, zeló kratkoviden je, kdor za grmom „liberalizma“ sloge išče, pozabivši slovenskega pregovora, da „ogenj se ne gasi niti s slamo niti z oljem.“ Najbolj zarad prihodnjih volitev se skuša dognati sloga — na nitki, ki se bode v tistem hipu raztrgala, kedar pridejo volitve. Rodoljubi! „na zadnja kola treba paziti“, in da z „mladimi“, katerim je nemški liberalizem Bog, bode sprava le tadaj mogoča, „kedar se bode kača na ledu gréla“. — Če velecenjeni dopisnik iz Ljubljane v „Vaterl.“ trdi, da že ranjki dr. Costa je mislil na konferencijo zastopnikov staro- in mladoslovenske stranke, katero zdaj vnovič nasvetuje „Slovenec“, da se dožene potrebna sprava, ne moremo si kaj, da ne bi rekli, da o tem „Vaterl.“ noticija ni „nicht ganz genau“; to je razvidno iz članka v 1. listu letošnjih „Novic“ pod naslovom „pogajanje za slogo Slovencev v 2 pismih“, kjer se vidi, da iz Štajarskega je prišel 3. oktobra 1874 prvi nasvèt one konferencije, ki pa se je rešil s soglasnim pritrjenjem vsega kluba, v katerem je tudi dr. Costa bil, tako, kakor 2. pismo kaže.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Delegaciji morate ta teden dovršiti skupni proračun za prihodnje leto, ker 19. dne t. m. začne se že državni zbor na Dunaji. Podoba je, da med njima ne bo mnogo navskriž-misli. Grof Andrassy v Avstrijski delegaciji energično interpelovan od Tržaškega poslanca Teuschelna o vnanji politiki, je zopet kazal, da on še zmirom hodi z vezano Prusko maršruto in da mu samemu ni mogoče gotovega poroštva dati za ohranjenje mirú. — Za Hercegovince in Bosnjake, ki so pribežali v Avstrijo, je rekel, da je potrosil že čez milijon goldinarjev.

Iz Gradca. — Mestni odbor se je v svoji seji 6. dne t. m. prav pokorno udal v to, da se mu vzame policija. Liberalizem postane hipoma klečeplaz, če mu vlada zobe pokaže.

Česko. — Pri volitvah kmečkih občin za državni zbor 6. dne t. m. je le enemu mladočehu obveljalo izvoljenemu biti; mladočehi potem takem se ne morejo sponašati s kako zmago nasproti staročehom, marveč so eno poslanstvo še zgubili; ni se tedaj bati, da so mladočeski neboborci pri včerajšnjih volitvah v mestih srečneji bili. Narod češki vé, da mora zaupati le svojim skušenim voditeljem, katerih ni okužil brezverski liberalizem.

Bukovina. Iz Črnovice. — 4. dne t. m. se je slovesno odprlo nemško vseučilišče tukaj. Prišli so iz vseh nemških vetrov zastopniki „nemške učenosti“, med njimi tudi prof. Schmoller iz Strassburga, ki je očitno rekel, da je prišel na izrečeno željo Bismarkovo. No, to je vendar dokaza dovolj, da nemško vseučilišče, kjer med sto ljudí nenemškega naroda je komaj 8 Nemcev (večidel judov), ima biti le nemška propaganda.

Zaseženo.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.